

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грабовий А. Розвиток навчального хімічного експерименту в сучасних підручниках з хімії: методичні проблеми / А. Грабовий // Рідна школа. – 2008. – № 6. – С. 41–46.
2. Боєчко Ф.Ф. Лабораторно - практичні роботи з органічної хімії: Посібник для вчителів / Ф.Ф. Боєчко, В.М. Найдан, А.К. Грабовий – К.: Вища шк., 2001. – 398 с.
3. Буринська НМ. Методика викладання хімії (теоретичні основи). / Н.М. Буринська – К.: Вища шк., 1987. – 255 с.
4. Герлун Н. Проблемне навчання як засіб формування пізнавальних творчих здібностей учнів / Н. Герлун // Директор школи. – 2006. – №27–28. – С. 22-27.
5. Чайченко Н.Н. Сучасна методика формування у школярів теоретичних знань з основ хімії / Н.Н. Чайченко – Суми: Ноте Бене, 2001. – 163 с.

РЕЗЮМЕ

Ю.Д. Авксєн, Е.М. Бабенко. Химический эксперимент по органической химии в системе проблемного обучения.

В статье рассматривается применение химического эксперимента, а также внедрение уроков с использованием проблемного эксперимента в школьный курс по органической химии.

Ключевые слова: проблемное обучение, методы проблемного обучения, проблемная ситуация, проблемный химический эксперимент.

SUMMARY

Y.D. Avksyon, E.M. Babenko. Chemistry experiment in organic chemistry in the problem-based learning

The article is about using of chemical experiments and also introduction the lessons of problems experiments at school course of organic chemistry.

Key words: problems educate, methods of problem educate, the problem situation, the problem chemical experiment.

УДК 373.545

Л. М. Папуша, О. М. Бабенко

УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДО ХІМІЇ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С. Макаренка

Стаття присвячена питанню формування та розвитку пізнавального інтересу до хімії в учнів старших класів. Розглянуто особливості розвитку пізнавального інтересу у практичній діяльності, а також схарактеризовано етапи уроку на яких доцільно використовувати означений підхід.

Ключові слова: пізнавальний інтерес, пізнавальна активність учнів, результати дослідження.

Вступ. Кожен педагог добре знає, що від уміння пробудити інтерес до свого предмета багато в чому залежить успіх уроку, лекції, бесіди, будь-якого виховного заходу. Однак пробудження пізнавального інтересу – це всього лише початкова ланка великої і складної роботи по вихованню глибокого інтересу до знань і потреби в самоосвіті.

Інтерес до знань у широкому сенсі слова – це спрямованість особистості на засвоєння всього величезного кола знань, умінь, навичок. Інтерес до знань у вузькому сенсі слова, стосовно шкільного процесу навчання, – це спрямованість особистості учня, підлітка на оволодіння всією сукупністю знань, що вивчаються в школі.

Проблема розвитку пізнавального інтересу, як спонукальної сили діяльності учнів, була розглянута в роботах В.П. Беспалько, Є.В. Бондаревської, О.С. Гребенюк, В.І. Загвязінського, В.С. Ільїна, О.М. Леонтьєва, І.Я. Ланіна, М.Г. Морозова, В.Н. М'ясищева, Ф.К. Савіної, Г.І. Щукіної та ін. У методиці хімії цю проблему досліджували Н.М. Буринська, Л.М. Величко, П.П. Попель.

Доведено, що пізнавальний інтерес сприяє більш вільному залученню особистості до суспільних цінностей і стимулює вибір особистих цінностей. Якщо в учнів не розвинений пізнавальний інтерес, стає неможливим сходження від знання розрізнених фактів і понять до особистісно-ціннісного сприйняття та цілісного світорозуміння.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні провідних умов і підходів до формування та розвитку пізнавального інтересу до хімії учнів старших класів під час вивчення теми «Неметалічні елементи та їх сполуки».

Матеріали та методи досліджень. Матеріалом для статті стали результати педагогічного дослідження, яке проводилося у рамках виконання дипломної роботи кваліфікаційного рівня «спеціаліст». Експериментальне дослідження розпочалося з вивчення можливостей засвоєння учнями 10-х класів навчального матеріалу із застосуванням системи методів для підвищення пізнавального інтересу.

Успішність навчання учнів залежить від їх мотивації. Для стійкої мотивації учнів необхідне формування і розвиток у них пізнавального інтересу. Пізнавальний інтерес є одним з видів інтелектуальних почуттів і основним позитивним мотивом навчання.

Пізнавальний інтерес розглядається як:

- вибіркова спрямованість особистості на ту чи іншу діяльність;
- прояв емоційної та мисленнєвої активності;
- своєрідний сплав емоційно-вольових та інтелектуальних процесів;
- структура, що складається з домінуючих потреб;
- ставлення людини до світу.

Існують різні підходи до визначення типів, рівнів, структурних елементів і основних форм прояву пізнавальної активності учнів старших класів відповідно до їх індивідуальних особливостей. Пізнавальна активність може виявлятися в різних видах діяльності: грі, навчанні, праці, громадській

роботі, спорті тощо. Залежно від змісту діяльності і рівня розвитку учня пізнавальна активність виявляється по-різному.

Стійкий пізнавальний інтерес – це захопленість людини, потреба до поглиблення і творчого застосування знань. Якщо цей інтерес є у школяра, то він навчається не заради оцінок чи похвал, нагород і заохочень, а тому, що він захоплений навчанням, прагне до вдосконалення своєї особистості, не може чинити по-іншому. Проте глибокий інтерес виникає і розвивається не відразу. Для його виникнення та розвитку потрібна система освіти та самоосвіти, виховання і самовиховання, а не тільки пошуки короточасних засобів впливу, які пробуджують і підтримують цікавість і зацікавленість учня на уроці.

Розглянемо основні *етапи розвитку* пізнавального інтересу:

1. **Зацікавленість** – ситуативний інтерес. Основні характеристики: нестійкість, довільний характер, вибіркова пізнавальна активність учня, що виникає на його основі і швидко зникає.
2. **Допитливість** – характеризується прагненням розширити свої знання з окремої теми, розділу, предмета, самостійно розв'язувати пізнавальні проблеми.
3. **Заглибленість** – пізнавальний інтерес стає глибоким, стійким та індивідуально значущим.
4. **Спрямованість** – характеризується свідомим прагненням учнів до глибокого і міцного закріплення знань, до опанування теоретичних засад науки і застосування їх на практиці.

Пізнавальні інтереси можуть бути пов'язані як з розширенням загального кругозору в різних областях знань, так і з поглибленням знань в окремій області, з певної теми тощо. Таким чином, коли мова йде про стійкість і глибину пізнавального інтересу, потрібно враховувати, яке місце він займає в розвитку особистості.

Результати та їх обговорення. У ході формувального експерименту нами були розроблені та проведені уроки з теми «Неметалічні елементи та їх сполуки» з використанням різноманітних методів і прийомів для підвищення інтересу на уроках хімії: проблемне навчання, ігрові методи (урок-гра, урок-подорож, урок-диспут, урок-вікторина), дискусійні методи (групова дискусія), нетрадиційні уроки (урок-семінар, урок-лекція, урок-екскурсія) та інші.

Так, під час вивчення теми «Алотропія. Значення озонowego шару для життя організмів на Землі», на етапі мотивації були використані проблемні запитання: «Яке значення має озонів шар для всього живого планети Земля?», «Що таке «кисневий душ», «Звідки ж береться озон в атмосфері і як саме він нас захищає?»

По закінченню уроку учнями були дані відповіді на всі проблемні запитання.

Розглянемо наступний урок. Тема уроку: «Сульфатна кислота. Фізичні й хімічні властивості».

Тип уроку: урок формування знань.

На основному етапі уроку учням були запропоновані завдання різного рівня складності:

- установити відповідність;
- дати характеристику Сульфуру за місцем у періодичній системі;
- здійснити хімічні перетворення;
- записати рівняння можливих реакцій;
- скласти рівняння реакцій за схемою;
- розв'язати задачу.

Завдання оцінювалися відповідними балами та були побудовані так, щоб стимулювати учнів до вивчення нового матеріалу та повторення вивченого уже раніше.

По закінченню уроку були запропоновані проблемні запитання, на які учні відповідали не вагаючись.

Наведемо приклад ще одного уроку. Тема уроку: «Нітрати і фосфати. Поняття про нітрати, проблема їх вмісту в продуктах харчування. Кругообіг Нітрогену в природі».

Тип уроку: урок-дослідження.

На етапі мотивації учням були запропоновані запитання, на які вони давали відповіді протягом уроку:

- Які речовини називають нітратами?
- Які специфічні властивості їм характерні?
- Як визначити нітрат-іон?
- Які з нітратів називаються селітрами?
- Що таке ляпіс?

На етапі вивчення нового матеріалу учнями були представлені повідомлення на такі теми: «Мінеральні добрива», «Фосфатні добрива», «Нітратні добрива».

Учнями були зроблені висновки, що уроки, які побудовані вчителем у незвичайній формі допомагають краще зрозуміти матеріал.

Висновки. Таким чином, під пізнавальним інтересом розуміється активна пізнавальна спрямованість людини на той чи інший предмет або явище дійсності. Інтерес завжди так чи інакше пов'язаний з емоційно забарвленим мисленням і пізнанням об'єктивної реальності. Пізнавальний

інтерес найбільш ефективно активізується в навчальній діяльності, засобами навчання можна управляти процесом розвитку інтересів особистості школярів. Система пізнавальних інтересів старшокласників включає як основні та додаткові інтереси учнів, так і різноманітні форми активізації інтересів та стимули їх розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дейкіна А.Ю. Пізнавальний інтерес: сутність і проблеми вивчення / А.Ю. Дейкіна. – К.: МПГУ, 2007. – 475 с.
2. Морозова Н.Г. Учителю о познавательном интересе / Н.Г. Морозова. – М.: Знание, 2001. – 156 с.
3. Савина Ф.К. Формирование познавательных интересов учеников в условиях реформы школы: Учеб. пособие к спецкурсу / Ф.К. Савина. – Волгоград: ВГПИ им. А.С. Серафимовича, 2007. – 67 с.
4. Щукина Г.И. Активизация познавательной деятельности учеников в учебном процессе / Г.И. Щукина. – М.: Просвещение, 2007. – 160 с.

РЕЗЮМЕ

Л.Н. Папуша, Е.М. Бабенко. Условия формирования и развития познавательного интереса к химии учащихся старших классов.

Статья посвящена вопросу формирования и развития познавательного интереса к химии учащихся старших классов. Рассмотрены особенности развития познавательного интереса в практической деятельности, а также охарактеризован этап урока на которых целесообразно использовать указанный подход.

Ключевые слова: познавательный интерес, познавательная активность учащихся, результаты исследования.

SUMMARY

L. N. Papusha, E. M Babenko. Conditions of formation and development of cognitive interest in chemistry school students.

This article is devoted to the issue of the formation and development of cognitive interest in chemistry in high school students. The features of cognitive interest in practical activities and lesson Author determined steps which should be used season approach.

Keywords: cognitive interest, cognitive activity of students, the results of the study.

УДК 371.315:54:373.5.046.16-057.847

Н. О. Русанівська

ХІМІЧНИЙ ЕКСПЕРЕМЕНТ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ ДО ВИВЧЕННЯ ХІМІЇ

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С. Макаренка

Розглядається актуальна проблема оптимального використання шкільного хімічного експерименту як засобу формування мотивації старшокласників до вивчення хімії. У статті охарактеризовано можливості поєднання експерименту та теоретичних знань у навчально-виховному процесі як умови досягнення високої якості знань учнів з хімії.

Ключові слова: хімічний експеримент, мотивація.